

Drivkræfter

Socialpædagog Toke Agerschou

Egentligt fortæller dette billede alt – eller i hvert fald det meste:

Som spæd starter barnet med at se sine nære omsorgsmennesker dybt i øjnene. Så kommer det uimodståelige smil til alle mennesker i verden. Lidt senere rækker det ud efter et øre eller næsen. Tager lidt senere alt i munden. Verden udvider sig gevaldigt den dag et af gennembruddene kommer: at kravle. Hurtigt går det med at gribe fat i verden og "ordne fars bøger" ved at rive dem ned fra bogreolen.

Sådan kan man blive ved: Hvad sker der f.eks., når man kigger ned og lader tallerkenen med havregrød lande på gulvet?

Eksemplerne peger på to grundlæggende drivkræfter: **Nysgerrighed og få fat i verden. Eller lære og gribe om verden. Få fat i den. Undersøge den.**

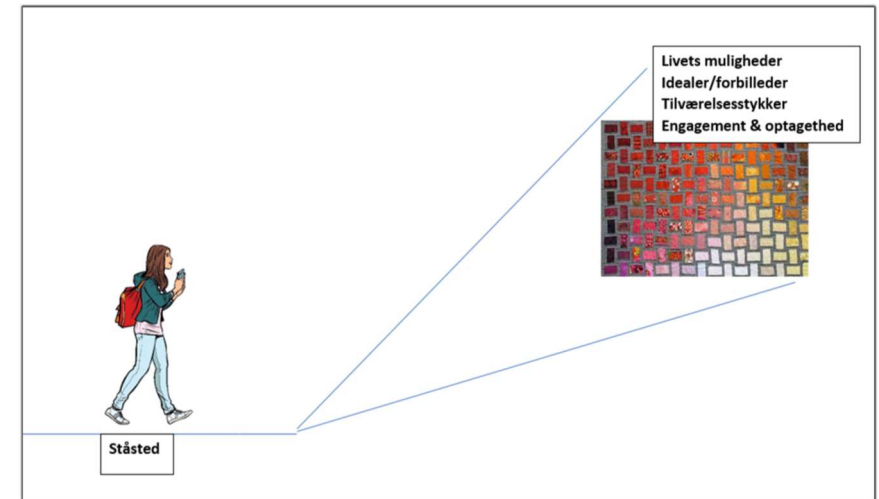
Og de voksnes position: "Kom nu, du kan godt", "Op igen, nu skal jeg hjælpe dig", "Prøv at se her", "Du kan bedre gøre sådan". Næsten automatiseret yder vi support, finder passende udfordringer og opgaver og guider barnet. Vi ser også på barnets glæde – præstationsglæde – når det lykkes at bygge et legotårn og med stor begejstring vælte det igen – for at se hvad der sker!

Grundlæggende det samme i ungdomsalderen – 10/11 år til 18.

I denne udviklingsperiode åbner verdens muligheder sig for alvor – skræmmende og tiltrækkende på en og samme tid. Illustreret med et patchwork. (Figur 1).

Centralt står den psykologiske antagelse, at alle er følelsesmæssig forbundet med tilværelsen. Dele af tilværelsen - illustreret med .de røde felter - er vi så stærkt forbundet med, at vi vil gå gennem ild og vand for dem. Så voldsomt virkende er de, at bliver de nedgjort, rammer det direkte ind på værdigheden og selvværdsfølelsen. Når idealer og forbilleder bliver forkastet af andre, opleves det som en forkastelse af dig som menneske. Og du vil gå væk – hvis du kan...

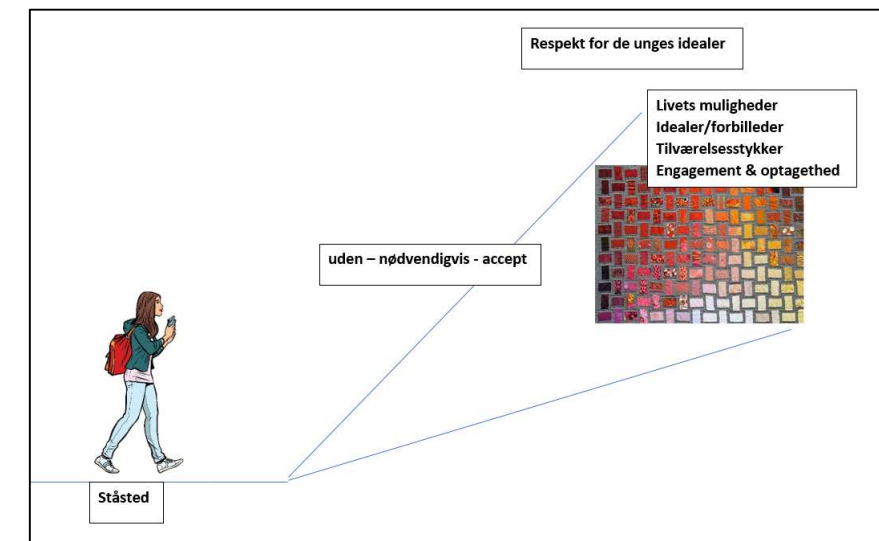
En pointe mere er, at verden kan være mere eller mindre lukket for den enkelte unge – afhængig af deres biografi: hvilke nederlag eller krænkelser, der har lukket ned for dele af tilværelsen – og hvilke succeser, som har åbnet – og dermed gødet kraften til at blive ved, gå videre og erobre nyt land. Alle er forbundet med noget. Kunsten for medarbejderen er at finde mindst én tændsats – måske det eneste tilværelsesstykke, der har en kraftfuld følelsesmæssig bundklang hos den unge.

Figur 1.

Denne stærke forbundethed rummer samtidigt det største pædagogiske potentiale. I Aarhus traditionen (Bak, Gammelgaard, Frost, Forman, Larsen, Pedersen, Mørch & Agerschou) er den voksnes – medarbejderens - grundposition blevet kaldt: **at være synlig i de unges idealfelt.** Og tilgangen **Respekt uden – nødvendigvis – accept af de unges idealer og forbilleder?**

Illustreret sådan:

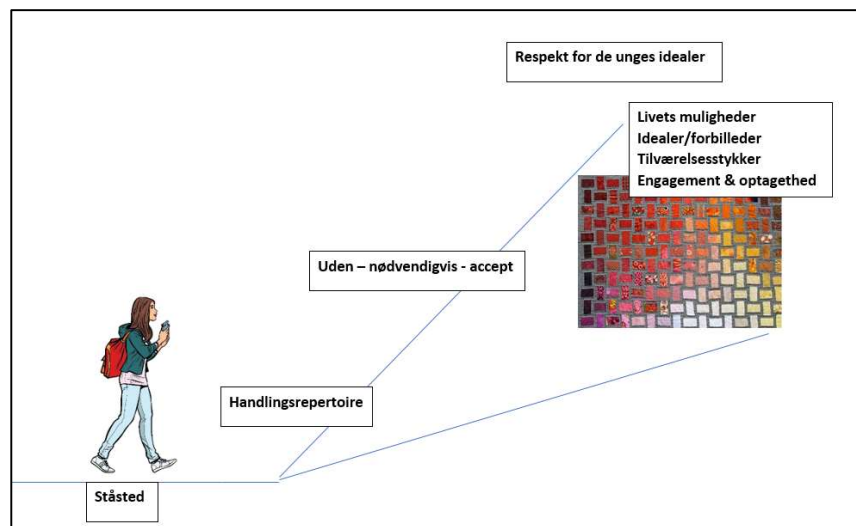
Figur 2.

Hvorfor og hvordan nu det: **Respekt uden – nødvendigvis – accept af de unges idealer og forbilleder?**

Fordringen om grundlæggende respekt for den andens livsstil, livsform og værdier er en forudsætning for at indvirke på og virke med andre.

Den unge – og for så vidt alle mennesker – vil med sine handlinger forsøge at nærme sig og realisere sine idealer – eller forbillede(r) - konkrete eller sammenstykkede.

Respekt er nødvendig for at kunne være tilstedeværende i den unges liv og livsverden. Det er ikke det samme som, at du kan eller skal acceptere alle de handlinger eller udtryksformer, den unge kan finde på for at nå sit ideal.

Figur 3.

Til gengæld kan du som kompetent voksen stille relevante handlemuligheder til rådighed og øge handlingsrepertoiret (Fig.3).

Hvis den unge gerne vil være rapper – og du har opgaven som medarbejder at så for rap-akademiet – vil du kunne hjælpe med at realisere idealet/forbilledet. Den unge vil gennem din guidning opleve de reale krav, der stilles: Hvor meget der skal til af øvelser, hvad, der skal til for at kunne indspille eller optræde etc. etc. Og samtidigt opleve venners værdi inde i aktiviteten som bidragsydere via normer som gensidig hjælpsomhed til at komme tættere på forbilledet. Som voksen vil du dermed komme ind og så at sige være en materialiseret udgave af forbilledet. Et forbindelsesled og praksisdeltager i jagten efter og bestræbelsen på at realiseringen af forbilledet. Vel og mærke et forbindelsesled – en referenceperson – som den unge får en følelsesmæssig forbundethed med.

Den gensidige respekt produceres i og med at et sammenfaldende interessefelt dannes og skabes.

Tilgangen: Respekt – og (ikke nødvendigvis) accept løser samtidigt den pædagogiske knude: Enten at acceptere det, de unge gerne uden videre (laissez faire)– eller at ende i autoritære former, hvor du hverken respekterer eller acceptere det, de unge er følelsesmæssigt forbundet med. Det sidste vil i reglen ende i en ørkesløs magtkamp mellem unge og medarbejdere - eller i en tom klub.

Og så til hverdagens praksis.

I forlængelse heraf opstillede vi 4 kriterier for en aktivitet:

- Udgangspunkt i idealt feltet og optagetheder.
- Samfundsmæssig retning: Være til gavn for andre end dig selv. I sin mest udviklende form: Tjene et højere formål: Klima, Unge i nød etc.
- Indlejre logiske – i modsætning til autoritære - nødvendige humanistiske normer – Hvad er ok/ikke ok i samvær, i social omgang og i fællesskabet. De kan sættes af de voksne som udgangspunkt, men de unge kan sagtens være medproducerende.
- Plads til alle: Uanset hvem du er og hvad du kommer med, skal vi nok finde en opgave til dig i fællesskabet.

De kriterier er tilstrækkelige uanset om du planlægger almindeligt samvær med de unge, marathon film, natløb, coronadans mv. De kan konkretiseres i forhold til den enkelte aktivitets set-up og kvaliteter, og efterfølgende vendes om og bruges som evalueringsspørgsmål.

Til videre læsning.

STÅBI artikel:

Anerkendelse som udgangspunkt i pædagogisk praksis.

- Om anerkendelse som autentisk, gensidigt engagement

Speciallærer Johannes Papanikolaou & Cand. Psych. Holger Knudsen Forman.

De tidlige ungdomsår – konflikt, revolte, resignation.

Airi, Hautameeki, Nordisk Psykologi 33/1981

STÅBI artikel:

Forbundethed. Toke Agerschou.

<https://www.tokeagerschou.dk/staabi> staabi@tokeagerschou.dk